НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ ЦЕНТРИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ВІННИЦЬКОЇ, ВОЛИНСЬКОЇ, ЖИТОМИРСЬКОЇ, ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ, КИЇВСЬКОЇ, ЛЬВІВСЬКОЇ, РІВНЕНСЬКОЇ, ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ, ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ, ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ

І.В. Сенчишена, С.А. Шмига, І.П. Левчук, О.К. Беспалько, Р.Р. Пушик, О.С. Павлова, І.М. Голубець, Ю.Г. Сукач, В.В. Павлюк, А.В. Павук, Н.В. Королюк, О.В. Ткач, М.П. Федоренко, Ю.О. Попов

ЗБІРНИК ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ

(для керівників місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування і їх заступників, керівників структурних підрозділів (посадових осіб) з питань цивільного захисту таких органів)

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЗАХОДІВ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ТА СИЛ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Львів
2026

Схвалено для використання рішеннями педагогічних рад навчально-методичних центрів цивільного захисту та безпеки життєдіяльності областей: Вінницької (протокол засідання від 23.09.2026 № 5), Волинської (протокол засідання від 23.09.2026 № 5), Житомирської (протокол засідання від 28.09.2026 № 7), Івано-Франківської (протокол засідання від 25.09.2026 № 3), Київської (протокол засідання від 24.09.2026 № 4), Львівської (протокол засідання від 24.09.2026 № 3), Рівненської (протокол засідання від 25.09.2026 № 4), Тернопільської (протокол засідання від 28.09.2026 № 3), Чернівецької (протокол засідання від 29.09.2026 № 7), Чернігівської (протокол засідання від 28.09.2026 № 5).

Рецензенти:

М.М. Клим'юк, заступник начальника інституту післядипломної освіти Львівського державного університету безпеки життєдіяльності;

О.М. Штангрет, старший викладач навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.

І.В. Сенчишена, С.А. Шмига, І.П. Левчук, О.К. Беспалько, Р.Р. Пушик, О.С. Павлова, І.М. Голубець, Ю.Г. Сукач, В.В. Павлюк, А.В. Павук, Н.В. Королюк, О.В. Ткач, М.П. Федоренко, Ю.О. Попов

Організація та проведення заходів практичної підготовки органів управління та сил цивільного захисту. Львів, 2026. 15 с.

Висвітлено питання організації та проведення заходів практичної підготовки органів управління та сил цивільного захисту.

Призначений для керівників місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування і їх заступників, керівників структурних підрозділів (посадових осіб) з питань цивільного захисту таких органів.

Містить комплект пам'яток, брошур, рекомендацій.

ЗМІСТ

I. ПІДГОТОВКА ДО ДІЙ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ТА СИЛ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ...……...…… 5

II. ПІДГОТОВКА ДО ДІЙ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ…….……. 6

III. ПІДГОТОВКА ДО ДІЙ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ СИЛ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ……...…. 10

ЛІТЕРАТУРА…….…… 14

І. ПІДГОТОВКА ДО ДІЙ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ТА СИЛ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

ДСНС УКРАЇНИ

ПІДГОТОВКА ДО ДІЙ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ТА СИЛ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

МЕТА **Забезпечення постійної готовності органів управління та сил цивільного захисту до виконання завдань за призначенням у мирний час та в особливий період.**

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ПІДГОТОВКИ

1. **Знання та навички:** Поглиблення теорії, набуття практичних умінь для проведення заходів цивільного захисту.
2. **Злагодженість дій:** Відпрацювання взаємодії між органами управління та силами цивільного захисту.
3. **Оцінка готовності:** Перевірка спроможності реагувати на загрози та надзвичайні ситуації.
4. **Сучасні технології:** Навчання застосуванню засобів зв'язку, автоматизації, спеціальної техніки та інструментів.
5. **Інновації:** Впровадження передового досвіду у практику підготовки.

ОСОБЛИВИЙ ПЕРІОД

Періодичність і тривалість заходів підготовки залежно від обстановки **визначаються місцевими державними (військовими) адміністраціями.**

ФІНАНСУВАННЯ:

Фінансування заходів підготовки здійснюється залежно від їх рівня (загальнодержавний, регіональний, місцевий та об'єктовий) за рахунок відповідних бюджетних призначень, а також коштів суб'єктів господарювання

ПЛАНУВАННЯ:

- Плани цивільного захисту на особливий період
- Мобілізаційні плани
- Плани локалізації і ліквідації наслідків аварій
- Плани реагування на надзвичайні ситуації
- Інструкції щодо дій у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій

Методичне керівництво підготовкою, ведення обліку проведених заходів з підготовки на регіональному рівні здійснює **територіальний орган ДСНС**

ВИДИ, ПЕРІОДИЧНІСТЬ ТА ТРИВАЛІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ ЗАХОДІВ ПІДГОТОВКИ

Вид заходу	Періодичність	Тривалість	Керівник заходу	Склад учасників
Регіональна КШН з ОУ та силами ЦЗ ТП ЄДСЦЗ	1 раз на 5 років	3 доби	Призначається Головою ДСНС	ОУ та сили ЦЗ ТП ЄДСЦЗ, її ланок і субланок; регіональна та місцеві КТЕБ та НС; органи з евакуації; учасники СОН(Т); ОУ і сили ФП ЄДСЦЗ; формування ОРС ЦЗ (за рішенням Голови ДСНС).
Штабне тренування з ОУ ТП ЄДСЦЗ	1 раз на 3 роки	1 доба	Керівник ТП ЄДСЦЗ	Структурні підрозділи ОУ ТП ЄДСЦЗ, її ланок і субланок; ОУ сил ЦЗ ТП; регіональна КТЕБ та НС (не менше 50 % складу).
КШН з ОУ та силами ЦЗ ланки ТП ЄДСЦЗ	1 раз на 5 років	2 доби	Призначається керівником ТП ЄДСЦЗ	ОУ та сили ЦЗ ланки ТП ЄДСЦЗ та її субланок; місцеві КТЕБ та НС; формування ОРС ЦЗ (за рішенням Голови ДСНС).
ШТ з ОУ ланки ТП ЄДСЦЗ	1 раз на 3 роки	1 доба	Керівник ланки ТП ЄДСЦЗ	Місцеві КТЕБ та НС; СП ОУ ланки ТП та її субланок; ОУ сил ЦЗ ланки та субланок.
ШТ з ОУ субланки ТП ЄДСЦЗ	Щороку	1 доба	Керівник субланки ТП ЄДСЦЗ	Місцева КТЕБ та НС; СП ОУ субланки ТП ЄДСЦЗ та ОУ сил ЦЗ субланки.
Спеціальне навчання (тренування) регіональної спеціалізованої служби ЦЗ	1 раз на 3 роки	1 доба	Призначається керівником ТП ЄДСЦЗ	ОУ регіональної спеціалізованої служби ЦЗ; ОУ територіальних спеціалізованих служб ЦЗ місцевого рівня та їх об'єктові підрозділи.
Спеціальне об'єктове навчання	1 раз на 3 роки	До 2 діб	Керівник суб'єкта господарювання	Члени КНС; керівний склад і фахівці СГ; спеціалізовані служби ЦЗ; до 1/3 формувань ЦЗ СГ.
Спеціальне об'єктове тренування / Об'єктове тренування ЗВО	Не менше 1 разу на рік	1 доба	Керівник спеціалізованої служби / формування ЦЗ СГ / керівник ЗВО	Керівний склад і фахівці СГ; відповідні спеціалізовані служби та формування ЦЗ; учасники освітнього процесу.
Показове, експериментальне навчання (тренування)	За необхідністю	Визначає керівник	Керівник ТП ЄДСЦЗ або її ланки	Визначається керівником навчання (тренування).

ДСНС УКРАЇНИ

ПІДГОТОВКА ДО ДІЙ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

МЕТА **Підготовка здійснюється з метою забезпечення готовності органів управління та сил цивільного захисту до виконання завдань цивільного захисту в мирний час і особливий період**

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ПІДГОТОВКИ

1. **Знання та навички:** Поглиблення теорії, набуття практичних умінь для проведення заходів цивільного захисту.
2. **Злагодженість дій:** Відпрацювання взаємодії між органами управління та силами цивільного захисту.
3. **Оцінка готовності:** Перевірка спроможності реагувати на загрози та надзвичайні ситуації.
4. **Сучасні технології:** Навчання застосуванню засобів зв'язку, автоматизації, спеціальної техніки та інструментів.
5. **Інновації:** Впровадження передового досвіду у практику підготовки.

КЕРІВНИЦТВО ТА ТА ОРГАНИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КШН ТА ШТ

Керівник: очолює процес, затверджує документи, керує обстановкою, проводить розбір.
Штаб: розробляє документи, організовує зв'язок, керує розіграшем дій і готує розбір (відсутній на роздільних ШТ)
Спеціальні групи штабу (на КШН):

- **Оперативна:** підготовка документів, організація зв'язку, оповіщення та розіграш дій
- **Практична:** підготовка навчальних місць, засобів імітації та контроль дій сил ЦЗ.
- **Розбору:** аналіз рішень учасників, узагальнення матеріалів та складання підсумкової оцінки.
- **Дослідницька:** опрацювання та аналіз виявлених проблемних питань (за наявності).

Посередники (КШН): оцінюють дії ОУ і сил без втручання (окрім порушень безпеки).
Спостерігачі (спільні ШТ): аналізують роботу органів управліннябез втручання та вручення ввідних.

КЛАСИФІКАЦІЯ КШН ТА ШТ

КШН: за рівнем (загальнодержавні, регіональні, місцеві); **за місцем** (на місцевості, на картах); **за формою** (планові, показові, експериментальні); за складністю (одноступеневі, багатоступеневі).
ШТ: за рівнем (загальнодержавні, регіональні, місцеві); **за залученням** (роздільні, спільні); **за режимом** (самостійне, оперативне, комбіноване).

ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КШН ТА ШТ

1. **Організаційні: Наказ** (розпорядження) про підготовку **(за 1 місяць до початку)**, організаційні вказівки, **план-календар** основних заходів **(затверджується за 15 днів)**.
2. **Навчально-методичні:** План проведення (із ввідними та схемами), особисті плани керівництва/посередників, плани участі сил ЦЗ, завдання на дослідження.
3. **Оперативні:** Накази, розпорядження, таблиці сигналів, табель термінових донесень.

ОЦІНЮВАННЯ СТАНУ ГОТОВНОСТІ ТА РІВНЯ ПІДГОТОВКИ ДЛЯ

Для КШН:
А. Ступінь готовності у режимі повсякденного функціонування - оцінюється за 4 групами показників (органі управління, органи забезпечення управління, координаційні органи, сили ЦЗ) за шкалою: **Готові | В основному готові | Обмежено готові | Не готові**
Б. Рівень підготовки до дій у разі НС та в Особливий Період - оцінюється за шкалою: **Високий рівень | Достатній рівень | Задовільний рівень | Низький рівень**
Для ШТ (досягнення цілей):
Досягнуті - виконано вчасно й повністю.
Частково досягнуті — виконано ≥70%, є зауваження/затримки.
Не досягнуті - вимоги не виконано.

ВИДИ, ПЕРІОДИЧНІСТЬ ТА ТРИВАЛІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ ЗАХОДІВ ПІДГОТОВКИ

Вид заходу	Періодичність	Тривалість	Керівник заходу	Склад учасників
Регіональне КШН з ОУ та силами ЦЗ ТП ЄДСЦЗ	1 раз на 5 років	3 доби	Призначається Головою ДСНС	ОУ та сили ЦЗ ТП ЄДСЦЗ, її ланок і субланок; регіональна та місцеві КТЕБ та НС; органи з евакуації; учасники СОН(Т); ОУ і сили ФП ЄДСЦЗ; формування ОРС ЦЗ (за рішенням Голови ДСНС).
Штабне тренування з ОУ ТП ЄДСЦЗ	1 раз на 3 роки	1 доба	Керівник ТП ЄДСЦЗ	Структурні підрозділи ОУ ТП ЄДСЦЗ, її ланок і субланок; ОУ сил ЦЗ ТП; регіональна КТЕБ та НС (не менше 50% складу).
КШН з ОУ та силами ЦЗ ланки ТП ЄДСЦЗ	1 раз на 5 років	2 доби	Призначається керівником ТП ЄДСЦЗ	ОУ та сили ЦЗ ланки ТП ЄДСЦЗ та її субланок; місцеві КТЕБ та НС; формування ОРС ЦЗ (за рішенням Голови ДСНС).
ШТ з ОУ ланки/ субланки ТП ЄДСЦЗ	1 раз на 3 роки/ Щороку	1 доба	Керівник ланки/субланки ТП ЄДСЦЗ	Місцеві КТЕБ та НС; СП ОУ ланки/субланки ТП та її субланок; ОУ сил ЦЗ ланки та субланок.

Підсумкові заходи: проведення загального розбору на розширеному засіданні КТЕБ та НС з оформленням протокольного рішення, складання та подання звіту про проведення КШН (ШТ) **у 15-денний строк**, розроблення планів усунення недоліків.

ДСНС УКРАЇНИ

ПІДГОТОВКА ДО ДІЙ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

ЗАХОДИ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ЦЗ - проводяться з метою забезпечення постійної готовності органів управління та сил цивільного захисту (місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування) до виконання завдань з запобігання і реагування на надзвичайні ситуації та захисту населення і територій у мирний час і в особливий період.

МЕТА - Підвищення злагодженості та оперативності: відпрацювання взаємодії між посадовими особами одного або кількох органів управління, структурними підрозділами та силами ЦЗ під час організації та всебічного забезпечення заходів захисту; **Набуття практичних навичок:** поглиблення теоретичних знань та практичне відпрацювання дій керівним складом і фахівцями щодо приведення органів управління і сил ЦЗ у готовність та управління ними в різних режимах функціонування ЄДСЦЗ; **Оцінка стану готовності:** проведення системного аналізу спроможності органів управління та сил ЦЗ до виконання завдань за призначенням; Перевірка та коригування документів: моделювання сценаріїв розвитку НС для перевірки реальності, аналізу змісту та внесення уточнень до плануючих документів діяльності ТП ЄДСЦЗ, її ланок і субланок; **Дослідження проблемних питань:** виявлення чинників, які знижують рівень готовності, аналіз причин їх виникнення та напрацювання шляхів їх вирішення; Навчання методиці проведення заходів: засвоєння керівним складом порядку підготовки та методики проведення практичних заходів з ЦЗ

КОМАНДНО-ШТАБНІ НАВЧАННЯ

Класифікація: Одноступеневі/багатоступеневі; на місцевості (об'єкті) із силами ЦЗ або на картах (схемах).

Місце проведення: За місцезнаходженням ОУ на стаціонарних пунктах управління .

Особливості апарату керівництва та проведення

- Призначається Апарат керівництва (керівник КШН, заступники, штаб), посередники (при КТЕБ та НС, органах евакуації, службах), контрольна група (від НМЦ ЦЗ та БЖД) та дослідницька група (за потреби).
- Відпрацьовуються практичні заходи на натурних ділянках із реальним залученням сил ЦЗ та засобів імітації.

Документаційне забезпечення

Організаційні документи:

Наказ (розпорядження) про підготовку **(видається за 1 місяць до початку)**, організаційні вказівки, план-календар основних заходів **(подається за 15 днів)**.

Навчально-методичні документи:

План проведення КШН з комплектом ввідних та схемами практичних заходів, особисті плани керівництва/посередників, плани участі сил ЦЗ, завдання на дослідження.

Оперативні документи:

Накази, розпорядження, таблиця сигналів, табель термінових донесень.

Підсумкові заходи та звітність

Загальний розбір: Проводиться на розширеному засіданні КТЕБ та НС із прийняттям протокольного рішення.

Звітність: Підсумковий звіт про проведення КШН готується керівництвом і подається **у 15-денний строк** за підпорядкованістю (до Кабміну або ДСНС/територіального органу). За результатами складаються плани усунення недоліків.

ВИДИ, ПЕРІОДИЧНІСТЬ ТА ТРИВАЛІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ КШН

Вид заходу	Періодичність	Тривалість	Керівник заходу	Склад учасників
Регіональне КШН з ОУ та силами ЦЗ ТП ЄДСЦЗ	1 раз на 5 років	3 доби	Призначається Головою ДСНС	ОУ та сили ЦЗ ТП ЄДСЦЗ, її ланок і субланок; регіональне та місцеві КТЕБ та НС; органи з евакуації; учасники СОН(Т); ОУ і сили ЄП ЄДСЦЗ; формування ОРС ЦЗ (за рішенням Голови ДСНС).
КШН з ОУ та силами ЦЗ ланки ТП ЄДСЦЗ	1 раз на 5 років	2 доби	Призначається керівником ТП ЄДСЦЗ	ОУ та сили ЦЗ ланки ТП ЄДСЦЗ та її субланок; місцеві КТЕБ та НС; формування ОРС ЦЗ (за рішенням Голови ДСНС).

КШН → комплексне відпрацювання ОУ та сил ЦЗ

ШТАБНІ ТРЕНУВАННЯ

Класифікація: Спільні або роздільні; в режимі самостійного, оперативного вирішення або комбінованому (в т.ч. онлайн).

Місце проведення: Приміщення ЦУ, стаціонарні та пересувні ПУ, службові приміщення або навчальні класи

Особливості апарату керівництва та проведення

- Для спільних ШТ призначаються керівник ШТ, штаб керівництва та спостерігачі (від апарату ДСНС або територіальних органів).
- Для роздільних ШТ штаб і спостерігачі не призначаються (підготовку плану доручають конкретній посадовій особі).

Документаційне забезпечення

Організаційні документи:

Наказ (розпорядження) про підготовку **(видається за 1 місяць до початку)**, організаційні вказівки, план-календар основних заходів **(подається за 15 днів)**.

Навчально-методичні документи:

Завдання ОУ та силам ЦЗ, План проведення ШТ з комплектом ввідних, схема зв'язку керівництва, особисті плани спостерігачів.

Оперативні документи: Накази, розпорядження, таблиця сигналів, табель термінових донесень.

Підсумкові заходи та звітність

Загальний розбір: Проводиться на розширеному засіданні КТЕБ та НС із прийняттям протокольного рішення.

Звітність: Підсумковий звіт про проведення ШТ готується керівництвом і подається **у 15-денний строк** за підпорядкованістю (до Кабміну або ДСНС/територіального органу). За результатами складаються плани усунення недоліків.

ВИДИ, ПЕРІОДИЧНІСТЬ ТА ТРИВАЛІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ ШТ

Вид заходу	Періодичність	Тривалість	Керівник заходу	Склад учасників
Штабне тренування з ОУ ТП ЄДСЦЗ	1 раз на 3 роки	1 доба	Керівник ТП ЄДСЦЗ	Структурні підрозділи ОУ ТП ЄДСЦЗ, її ланок і субланок; ОУ сил ЦЗ ТП; регіональне КТЕБ та НС (не менше 50% складу).
ШТ з ОУ ланки/субланки ТП ЄДСЦЗ	1 раз на 3 роки/ Щороку	1 доба	Керівник ланки/ субланки ТП ЄДСЦЗ	Місцеві КТЕБ та НС; СП ОУ ланки/ субланки ТП та її субланок; ОУ сил ЦЗ ланки та субланок.
Спеціальне навчання (тренування) регіональної спеціалізованої служби ЦЗ	1 раз на 3 роки	1 доба	Призначається керівником ТП ЄДСЦЗ	ОУ регіональної спеціалізованої служби ЦЗ; ОУ територіальних спеціалізованих служб ЦЗ місцевого рівня та їх об'єктові підрозділи.

ШТ → штабне відпрацювання роботи ОУ з визначеним складом учасників

ДСНС УКРАЇНИ

ПІДГОТОВКА ДО ДІЙ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ: ЗАХИСТУ КОМАНДНО-ШТАБНІ НАВЧАННЯ

КОМАНДНО-ШТАБНІ НАВЧАННЯ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ТА СИЛ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ - форма підготовки, яка проводяться з органами управління, органами управління сил цивільного захисту та підпорядкованими їм силами ЦЗ.
МЕТА - підвищення злагодженості, оперативності та взаємодії під час виконання завдань з організації управління в НС, захисту населення і територій, підтримання та оцінювання готовності до дій за призначенням.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ

РЕГІОНАЛЬНЕ КШН — 1 раз на 5 років
ТРИВАЛІСТЬ — до 3 діб
КЕРІВНИК — Голова ДСНС
УЧАСНИКИ — ОУ та сили ЦЗ ТП ЄДСЦЗ, КТЕБ та НС, органи з евакуації, ОУ і сили ФП ЄДСЦЗ, ОРС ЦЗ.

КШН ланки ТП ЄДСЦЗ — 1 раз на 5 років
ТРИВАЛІСТЬ — до 2 діб
КЕРІВНИК — керівник ТП ЄДСЦЗ
УЧАСНИКИ — ОУ та сили ЦЗ ланки ТП ЄДСЦЗ, КТЕБ та НС, ОРС ЦЗ.

ПІДГОТОВКА

Визначення теми та цілей
↓
Розроблення організаційних вказівок
↓
Підготовка плану-календар
↓
Розроблення плану проведення
↓
Підготовка ввідних та практичних заходів
↓
Підготовка керівництва, штабу та посередників
↓
Підготовка ОУ та сил ЦЗ
↓
Проведення
↓
Загальний розбір та оцінювання

Підготовка здійснюється відповідно до планів основних заходів ЦЗ на відповідний рік.

НАРОЩУВАННЯ ОБСТАНОВКИ ТА РЕЗУЛЬТАТ

Ввідна → рішення ОУ → постановка завдань → дії сил ЦЗ → доповідь → оцінювання
Нарощування обстановки здійснюється через систему ввідних,які розвивають обстановку та спонукають до прийняття рішень і практичних дій. За потреби застосовується оперативний стрибок для переходу між часовими етапами.
Оцінюються: управління, рішення, взаємодія, документи й доповіді, дії та готовність сил ЦЗ, безпека.
Завершення: доповіді посередників → узагальнення матеріалів → загальний розбір на розширеному засіданні КТЕБ та НС.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОВЕДЕННЯ

Оцінювання здійснюється за двома напрямами:
1.Ступінь готовності в режимі повсякденного функціонування — визначає рівень укомплектованості, наявність та якість документації, готовність пунктів управління, систем зв'язку, чергових служб, комісій ТЕБ та НС і сил ЦЗ.
2.Рівень підготовки до дій у НС та особливий період — оцінює оперативність реагування, якість і доцільність прийнятих рішень, виконання нормативів із розгортання сил, укриття населення, видачі ЗІЗ та взаємодії з військовим командуванням.
Підсумок: Результати фіксуються в протоколі засідання КТЕБ та НС.

КЛАСИФІКАЦІЯ

ЗА СТУПЕНЯМИ: одно- / багатоступеневі.
ЗА ФОРМОЮ ПРОВЕДЕННЯ: на місцевості (об'єкті) із силами цз / на картах (схемах).
ЗА РІВНЕМ: загальнодержавні / регіональні / місцеві.
КШН ПРОВОДЯТЬСЯ: за місцезнаходженням оу, на стаціонарних пунктах управління, із відпрацюванням питань управління та взаємодії.

АПАРАТ КЕРІВНИЦТВА

КЕРІВНИК КШН: Здійснює загальне керівництво підготовкою і проведенням, визначає основні питання підготовки, вихідні дані, бере участь у розробленні найбільш важливих документів, під час навчання керує нарощуванням обстановки та контролює виконання поставлених завдань.
ШТАБ КЕРІВНИЦТВА: Основний орган, що забезпечує організацію, підготовку та проведення.
Забезпечує:
планування → підготовку документів → організацію роботи керівництва та посередників → нарощування обстановки → збір і узагальнення інформації → підготовку матеріалів розбору.
ПОСЕРЕДНИКИ: Здійснюють контроль за роботою учасників, оцінюють їхні дії, аналізують рішення, документи, доповіді та виконання поставлених завдань.

ДОКУМЕНТИ

ОРГАНІЗАЦІЙНІ: наказ (розпорядження) про підготовку (видається за 1 місяць до початку), організаційні вказівки, план-календар основних заходів (подається за 15 днів).
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ: план проведення, особисті плани керівництва та посередників, схеми практичних заходів, схеми проведення на навчальних місцях, схема імітації - за необхідності, і нформаційно-довідкові матеріали.
ОПЕРАТИВНІ ДОКУМЕНТИ: накази, розпорядження, таблиця сигналів, табель термінових донесень.
ЗАГАЛЬНИЙ РОЗБІР: Проводиться на розширеному засіданні КТЕБ та НС із прийняттям протокольного рішення.
Підсумковий звіт про проведення готується керівництвом і **подається у 15-денний строк**. За результатами складаються плани усунення недоліків.

ПЛАН ПРОВЕДЕННЯ

ОСНОВНИЙ РОБОЧИЙ ДОКУМЕНТ
Розробляється штабом, підписується його керівником і затверджується керівником КШН.
Визначає: **ТЕМУ → НАВЧАЛЬНІ ЦІЛІ → КОНТРОЛЬНІ ЦІЛІ → ЧАС → МІСЦЕ → СКЛАД КЕРІВНИЦТВА → ВИХІДНУ ОБСТАНОВКУ → ПОРЯДОК ВІДПРАЦЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ПИТАНЬ.**
У табличній частині за етапами визначаються:
етапи та їх тривалість → навчальні питання → ввідні → практичні заходи → дії учасників → заходи керівництва та посередників.

ПЕРЕВІРИТИ → ОЦІНИТИ → ВИЯВИТИ НЕДОЛІКИ → УДОСКОНАЛИТИ ПІДГОТОВКУ → ПРАКТИКА → ОЦІНЮВАННЯ → РЕЗУЛЬТАТ

ДСНС УКРАЇНИ

ПІДГОТОВКА ДО ДІЙ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ: ШТАБНІ ТРЕНУВАННЯ

ШТАБНІ ТРЕНУВАННЯ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ - форма практичної підготовки посадових осіб органів управління, керівників підрозділів (служб, формувань) сил цивільного захисту та фахівців.
МЕТА – набуття практичних навичок щодо запобігання і реагування на надзвичайні ситуації, забезпечення злагодженості дій органів управління та підвищення спроможності їх структурних підрозділів.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ

1. ШТ З ОРГАНАМИ УПРАВЛІННЯ ТП ЄДСЦЗ
Періодичність: 1 раз на 3 роки.
Тривалість: 1 доба.
Керівник: керівник ТП (голова ОВА).
Учасники: підрозділи ОУ ТП, ланок і субланок; ОУ сил ЦЗ ТП; регіональна КТЕБ та НС (не менше п'ятдесяти відсотків складу).
2. ШТ З ОРГАНАМИ УПРАВЛІННЯ ЛАНКИ ТП ЄДСЦЗ
Періодичність: 1 раз на 3 роки.
Тривалість: 1 доба.
Керівник: керівник ланки ТП (голова РДА / міський голова).
Учасники: місцева КТЕБ та НС; підрозділи ОУ та сил ЦЗ ланки й субланок.
3. ШТ З ОРГАНАМИ УПРАВЛІННЯ СУБЛАНКИ ТП ЄДСЦЗ
Періодичність: щороку.
Тривалість: 1 доба.
Керівник: керівник субланки ТП (голова громади).
Учасники: місцева КТЕБ та НС; підрозділи ОУ та сил ЦЗ субланки.

ПІДГОТОВКА

Визначення вихідних даних (теми, мети, складу учасників)
↓
Видання наказу (розпорядження) про підготовку та проведення
↓
Доведення завдання ОУ, органам забезпечення та силам ЦЗ
↓
Розроблення плану проведення та ввідних
↓
Підготовка місць проведення, засобів управління та зв'язку
↓
Підготовка штабу керівництва та спостерігачів
↓
Проведення
↓
Загальний розбір та підбиття підсумків

Підготовка здійснюється відповідно до планів основних заходів ЦЗ на відповідний рік

НАРОЩУВАННЯ ОБСТАНОВКИ ТА РЕЗУЛЬТАТ

ЛАНЦЮЖОК ДІЙ: Ввідна / повідомлення → аналіз обстановки та розрахунки → рішення ОУ → доведення завдань → звіт / доповідь.
ОСОБЛИВОСТІ: Нарощування відбувається через системи зв'язку й електронні мережі в режимі реального часу чи з оперативними стрибками. Усі повідомлення передаються з приміткою «По тренуванню».
ОЦІНЮЄТЬСЯ: оперативність збору й обробки даних, стійкість зв'язку, обґрунтованість рішень, якість оперативно-технічної документації та взаємодії.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОВЕДЕННЯ

НАВЧАЛЬНІ ЦІЛІ ДОСЯГНУТІ: інформування здійснено вчасно, завдання виконано повністю, рішення й документи якісні та оптимальні.
НАВЧАЛЬНІ ЦІЛІ ЧАСТКОВО ДОСЯГНУТІ: затримка часових показників до 20%, завдання виконано ≥70%, є суттєві зауваження до рішень чи документів.
НАВЧАЛЬНІ ЦІЛІ НЕ ДОСЯГНУТІ: умови перших двох рівнів не виконано, потрібні додаткові заходи з відновлення готовності ОУ.

КЛАСИФІКАЦІЯ

ЗА РІВНЕМ ПРОВЕДЕННЯ: загальнодержавні / регіональні / місцеві.
ЗА СКЛАДНІСТЮ ЗАЛУЧЕННЯ ОУ:
- роздільні (посадові особи одного ОУ);
- спільні (посадові особи кількох ОУ або ОУ ТП разом з її ланками).

ЗА РЕЖИМОМ ВИРІШЕННЯ ЗАВДАНЬ:
- самостійне (без керування згори, для відпрацювання алгоритмів);
- оперативне (у реальному часі за загальним планом з імітацією дій);
- комбіноване (поєднання режимів, у т.ч. з онлайн-платформами).

АПАРАТ КЕРІВНИЦТВА

КЕРІВНИК ШТ: відповідає за підготовку та якісне проведення, визначає вихідні дані, бере участь у розробці документів, керує нарощуванням обстановки, проводить розбір.
ШТАБ КЕРІВНИЦТВА: очолюється начальником штабу (заступником керівника). Розробляє документи, готує місця й зв'язок, здійснює розіграш дій, аналізує рішення та готує матеріали до розбору (для роздільних ШТ не призначається).
СПОСТЕРІГАЧІ: призначаються ДСНС або її територіальним органом (для спільних ШТ). Фіксують дії учасників, оцінюють документи й розрахунки без втручання в оперативну роботу та без права вручення ввідних.

ДОКУМЕНТИ

ОРГАНІЗАЦІЙНІ: наказ (розпорядження) про підготовку (за 1 місяць), завдання ОУ та силам ЦЗ.
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ: план проведення з комплектів ввідних, схема зв'язку керівництва, особисті плани спостерігачів, інформаційно-довідковий матеріал.
ОПЕРАТИВНІ: таблиця сигналів, табель термінових донесень.
ЗВІТНІСТЬ ТА РЕЗУЛЬТАТИ: підсумковий звіт готується керівництвом і подається за підпорядкованістю у 15-денний строк. За підсумками складаються плани усунення недоліків та вносяться зміни до планів діяльності ЄДСЦЗ.

ПЛАН ПРОВЕДЕННЯ

Основний робочий документ; підписується начальником штабу та **затверджується керівником ШТ за 15 днів до початку**
Визначає: тему, навчальну мету, тривалість, місце, склад учасників і спостерігачів.
У табличній частині за навчальними питаннями відображаються:
ПОСЛІДОВНІСТЬ І ТРИВАЛІСТЬ ПИТАНЬ → НАВЧАЛЬНА ОБСТАНОВКА → ВВІДНІ → ДІЇ УЧАСНИКІВ → ЗАХОДИ КЕРІВНИЦТВА.

Штабні тренування - це ефективний інструмент підтримки готовності органів управління. Вони дозволяють без залучення значних ресурсів відпрацювати чіткість дій, перевірити стійкість зв'язку та відточити взаємодію у цифровому середовищі. Штабні тренування - забезпечують вдосконалення управлінської системи. Усі виявлені під час тренування недоліки й неузгодженості є основою для обов'язкового коригування та уточнення діяльності ЄДСЦЗ.

ДСНС УКРАЇНИ

ПІДГОТОВКА ДО ДІЙ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ СИЛ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

МЕТА

Заходи практичної підготовки проводяться з метою відпрацювання практичних навичок керівного складу та фахівців сил цивільного захисту, необхідних для запобігання надзвичайним ситуаціям, захисту населення і територій у разі їх виникнення, проведення аварійно-рятувальних робіт та перевірки готовності сил і засобів.

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ПІДГОТОВКИ

Спосіб здійснення: Підготовка сил ЦЗ здійснюється шляхом проведення спеціальних, показових, експериментальних навчань (тренувань) з питань ЦЗ.
Організація та відповідальність: Організація підготовки сил ЦЗ покладається на ОУ, до сфери управління яких належать чи в управлінні яких перебувають відповідні сили ЦЗ. Безпосередню підготовку відповідних сил ЦЗ здійснюють їх керівники, які несуть за це персональну відповідальність.
Призначення ЗПП: є формою практичної підготовки працівників, зокрема керівного складу та фахівців, що загалом визначає готовність підприємств, установ та організацій до реалізації ПРНС (інструкцій), ПЛНА, ПЦЗ.

ДОКУМЕНТАЦІЯ ТА ЗВІТНІСТЬ

Основні документи суб'єкта господарювання:
1. Наказ керівника СГ про проведення ЗПП (СОН).
2. План проведення ЗПП (СОН) зі схемою об'єкта, графіком нарощування обстановки та ввідними.
3. План-календар підготовки та проведення ЗПП (СОТ).
4. План підготовки та проведення ОТ ЗВО.

Контроль та звітність:
- **Контроль готовності:** Допуск персоналу здійснюється комісією СГ за участю представника територіального органу ДСНС (з оформленням акта).
- **Звітність:** Для здійснення обліку ЗПП керівники СГ у **десятиденний строк** після їх проведення надають до територіального органу ДСНС **звіт про організацію підготовки та проведення спеціального ЗПП.**

ВИДИ СПЕЦІАЛЬНИХ ОБ'ЄКТОВИХ НАВЧАНЬ І ТРЕНУВАНЬ

Планові ЗПП: Завершують певний період об'єктової підготовки працівників до дій у НС.
Показові ЗПП: Проводять з метою демонстрації можливостей нової техніки і технологій, способів організації та проведення АРР, досягнення єдності поглядів на організацію і методику проведення навчань, показу зразкових і найбільш доцільних дій його учасників під час вирішення покладених на них завдань.
Експериментальні ЗПП: Передбачають пошук або випробування і освоєння інноваційних технологій проведення АРР, нової організаційної взаємодії сил цивільного захисту, застосування нових зразків техніки, найбільш ефективних способів захисту персоналу, підвищення стійкості функціонування об'єкта в умовах НС, прийомів проведення АРР.
Періодичність: Показові та експериментальні заходи практичної підготовки проводять за потреби, в терміни визначені планами основних заходів цивільного захисту.

ПЛАНУВАННЯ

Умови проведення: ЗПП проводять в робочий час за рахунок коштів роботодавця. Планування, організацію та проведення ЗПП забезпечують керівники СГ.
Графіки та плани-графіки:
- Графіки проведення ЗПП затверджують щороку керівники СГ та узгоджують з МОВВ, ОМС та територіальними органами ДСНС.
- На підставі цих графіків складаються і затверджуються річні плани-графіки проведення практичної підготовки осіб керівного складу і фахівців.

ВИДИ, ПЕРІОДИЧНІСТЬ ТА ТРИВАЛІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ ЗАХОДІВ ПІДГОТОВКИ

Вид заходу	Періодичність	Тривалість	Керівник заходу	Склад учасників
Спеціальне об'єктове навчання	1 раз на 3 роки	До 2 діб	Керівник суб'єкта господарювання	Члени КНС; керівний склад і фахівці СГ; спеціалізовані служби ЦЗ; до 1/3 формувань ЦЗ СГ.
Спеціальне об'єктове тренування / Об'єктове тренування ЗВО	Не менше 1 разу на рік	1 доба	Керівник спеціалізованої служби / формування ЦЗ СГ / керівник ЗВО	Керівний склад і фахівці СГ; відповідні спеціалізовані служби та формування ЦЗ; учасники освітнього процесу.
Показове, експериментальне навчання (тренування)	За необхідністю	Визначає керівник	Керівник ТП єдсцз або її ланки	Визначається керівником навчання (тренування).

Зазначена система практичної підготовки сил ЦЗ забезпечує перехід від теоретичного навчання до високого рівня оперативної готовності СГ, гарантуючи злагодженість дій персоналу та мінімізацію ризиків у разі виникнення реальних надзвичайних ситуацій.

ДСНС УКРАЇНИ

ПІДГОТОВКА ДО ДІЙ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ СИЛ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

МЕТА

Заходи практичної підготовки проводяться з метою відпрацювання практичних навичок керівного складу та фахівців сил цивільного захисту, необхідних для запобігання надзвичайним ситуаціям, захисту населення і територій у разі їх виникнення, проведення аварійно-рятувальних робіт та перевірки готовності сил і засобів.

ОБ'ЄКТОВЕ ТРЕНУВАННЯ (ОТ)

ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ПЕРІОДИЧНІСТЬ: Проводяться щороку тривалістю до 8 годин без припинення освітнього процесу, з метою комплексного відпрацювання дій учасників освітнього процесу в разі загрози виникнення або виникнення НС.
КЕРІВНИЦТВО:
Керівник навчання - керівник ЗВО; начальником штабу призначається один із його заступників.
ОРГАНІЗАЦІЯ: Організовуються на підставі наказу та плану підготовки і проведення ОТ.
УЧАСНИКИ: Керівний склад, органи управління, сили та засоби ЦЗ ЗВО, учасники освітнього процесу (студенти залучаються в найбільш зручний час).
ОСНОВНІ ПРАКТИЧНІ ЗАХОДИ:
• Переведення у готовність органів управління та сил ЦЗ ЗВО.
• Практичне укриття учасників освітнього процесу в об'єктах фонду захисних споруд (ЗСЦЗ) та заходи РХБ захисту.
• Організація гасіння пожежі на початковому етапі первинними засобами та евакуаційні заходи.
• Надання домедичної допомоги та взаємодія з пожежно-рятувальними підрозділами (ПРП) і екстреною медичною допомогою.
ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ: Підсумки обговорюються на засіданні об'єктової КНС з виданням наказу керівника ЗВО про стан готовності до вирішення завдань ЦЗ.

ПОКАЗОВІ СОН (Т)

ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ПЕРІОДИЧНІСТЬ: Проводяться за необхідністю (у терміни, визначені планами основних заходів ЦЗ) з метою демонстрації зразкових дій, нової техніки та єдності поглядів на методику проведення.
КЕРІВНИЦТВО:
Керівник - особа, яка прийняла рішення про проведення (або призначена ним);
УЧАСНИКИ: залучаються попередньо підготовлений склад учасників та представники інших суб'єктів забезпечення ЦЗ.
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ: Розробляється план проведення з чітким визначенням та завчасним обладнанням місць показу. Виконання практичних вправ здійснюється послідовно із супровідним коментарем дій для запрошених учасників. Дозволяється тимчасова зупинка дій керівником для виправлення помилок, проведення розбору та відповідей на запитання.
МЕТА ПРОВЕДЕННЯ: Демонстрація можливостей нової техніки, технологій, способів проведення АРР та досягнення методичної майстерності керівного складу.

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІ СОН (Т)

ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ПЕРІОДИЧНІСТЬ: Проводяться за необхідністю для випробування та освоєння інноваційних технологій, нових зразків техніки та моделей взаємодії сил ЦЗ.
КЕРІВНИЦТВО:
Проводяться за розпорядженням керівника відповідного рівня;
ДОСЛІДНИЦЬКИЙ АПАРАТ:обов'язково створюються дослідницькі групи для вивчення проблемних питань.
ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ТА МЕТОДИКИ: Здійснюється пошук ефективних способів захисту персоналу та підвищення стійкості функціонування об'єктів в умовах НС. Передбачають проведення серії експериментів, випробувань і багаторазове повторення прийомів та способів дій залучених сил. Під час відпрацювання робляться тимчасові зупинки для обговорення результатів і коригування дій.
ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ: На основі зібраних даних у місячний строк формулюються загальні висновки та практичні рекомендації з досліджуваних питань.

ДСНС УКРАЇНИ

ПІДГОТОВКА ДО ДІЙ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ СИЛ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ: СПЕЦІАЛЬНІ ОБ'ЄКТОВІ НАВЧАННЯ

СПЕЦІАЛЬНІ ОБ'ЄКТОВІ НАВЧАННЯ (СОН) - основна форма практичної підготовки, яка проводиться СГ на завершальному етапі трирічного періоду об'єктової підготовки з ЦЗ - після опанування працівниками теоретичного матеріалу програми загальної підготовки до дій у разі виникнення НС.
МЕТА - Відпрацювання практичних навичок керівного складу та фахівців СГ, необхідних для: організації та здійснення заходів ЦЗ, дій за призначенням у разі загрози або виникнення НС, захисту працівників та інших осіб на об'єкті, проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт,перевірки готовності сил ЦЗ СГ до виконання завдань за призначенням.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ

ПЕРІОДИЧНІСТЬ - 1 раз на 3 роки
ТРИВАЛІСТЬ - до 2 діб
КЕРІВНИК - керівник СГ
УЧАСНИКИ - КНС керівний склад та фахівці СГ, діяльність яких пов'язана з організацією та здійсненням заходів ЦЗ спеціалізовані служби ЦЗдо 1/3 формувань ЦЗ СГ

ПІДГОТОВКА

Визначення навчальних цілей
↓
Розроблення організаційних і планувальних документів
↓
Підготовка керівництва, штабу та посередників
↓
Підготовка учасників
↓
Підготовка місць проведення та навчально-матеріальної бази
↓
Підготовка засобів управління, зв'язку та оповіщення
↓
Проведення
↓
Підбиття підсумків та оцінювання

Підготовка здійснюється відповідно до річного Графіка проведення СОН СГ, узгодженого з МОВВ/ОМС та територіальним органом ДСНС

НАРОЩУВАННЯ ОБСТАНОВКИ ТА РЕЗУЛЬТАТ

ЛАНЦЮЖОК ДІЙ: Сигнал про загрозу/НС → оповіщення керівництва та персоналу → збір КНС і штабу ліквідації → введення режиму функціонування → висування сил ЦЗ → виконання АРР й евакуації → розбір дій.
ОСОБЛИВОСТІ: Створення динамічної обстановки з урахуванням специфіки ОПН, застосування імітації (пожежі, зараження, завали), практичне використання ЗІЗ, захисних споруд і приладів розвідки.
ОЦІНЮЄТЬСЯ: Оперативність рішень КЛНС та КНС, злагодженість штабу ліквідації, нормативний час розгортання сил ЦЗ, якість АРР, організація евакуації та дотримання заходів безпеки.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОВЕДЕННЯ

ПРАКТИЧНІ ДІЇ СИЛ: розвідка, локалізація аварії (гасіння пожежі, зупинка витоку ХНО, розбір завалів), санобробка, дегазація/дезактивація техніки, домедична допомога.
ЕВАКУАЦІЯ: розгортання евакоорганів, вивід (вивезення) працівників в укриття/безпечні райони (на об'єктах з масовим перебуванням людей — з елементами пожежогасіння).
СПОСТЕРЕЖЕННЯ ТА ОПОВІЩЕННЯ: перевірка локальних і автоматизованих систем оповіщення (на ОПН), розгортання поста РХ-спостереження.

Основний критерій успішності СОН - реальна готовність об'єкта до захисту персоналу, локалізації аварій та виконання завдань ЦЗ під час НС і воєнного стану.

КЛАСИФІКАЦІЯ

ПЛАНОВІ (завершують 3-річний циклом об'єктової підготовки за річними планами-графіками);
ПОКАЗОВІ (проводяться з метою демонстрації зразкових дій, нової техніки, методів АРР та єдності поглядів на методику навчання);
ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІ (передбачають випробування інноваційних технологій АРР, перевірку нових схем взаємодії та підвищення стійкості об'єкта).

АПАРАТ КЕРІВНИЦТВА

КЕРІВНИК: керівник СГ; здійснює загальне керівництво підготовкою та проведенням, затверджує плануючі документи та видає підсумковий наказ.
ШТАБ КЕРІВНИЦТВА: тимчасовий орган для розроблення документів, підготовки місць (ділянок) проведення, засобів зв'язку, імітації та координації перебігу навчання (очолює начальник штабу, призначений наказом).
ПОСЕРЕДНИКИ: призначені ПО при учасниках навчання для здійснення контролю, нарощування обстановки та оцінки дій.
КОНТРОЛЬНА ГРУПА: працівники Навчально-методичного центру ЦЗ та БЖД, призначені для надання методичної допомоги та здійснення контролю.

ДОКУМЕНТИ

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА ПЛАНУВАЛЬНІ: Наказ керівника СГ про проведення СОН, План проведення СОН.
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ ТА ДОДАТКИ: Схема об'єкта з графічним показом ділянок і засобів імітації, почасовий графік нарощування обстановки з переліком вхідних, схема розгортання сил і засобів, табель термінових донесень, особисті плани посередників.
ЗВІТНІ: Акт допуску комісії СГ, Звіт про організацію підготовки та проведення СОН **(надається до ДСНС у 10-денний строк)**, підсумковий наказ керівника СГ.

ПЛАН ПРОВЕДЕННЯ

Основний робочий документ керівника СОН
ВИЗНАЧАЄ: Тему, навчальні та контрольні цілі, час і місце проведення, склад учасників, вихідну оперативну обстановку. Послідовний перебіг відпрацювання навчальних питань за етапами (назва етапу, тривалість, вводні, практичні заходи, дії тих, хто навчається, та заходи керівництва/посередників).

ОСОБЛИВОСТІ ВІДПРАЦЮВАННЯ

ПРАКТИЧНІ ЗАХОДИ СИЛ: розвідка, гасіння пожеж, усунення витоків ХНО, розбір завалів, спецобробка та домедична допомога.
ЕВАКУАЦІЯ: розгортання евакоорганів та вивід працівників в укриття (з елементами пожежогасіння — за потреби).
СПОСТЕРЕЖЕННЯ ТА ОПОВІЩЕННЯ: перевірка систем оповіщення (на ОПН) і розгортання поста РХ-спостереження.

ДСНС УКРАЇНИ

ПІДГОТОВКА ДО ДІЙ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ СИЛ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ: СПЕЦІАЛЬНІ ОБ'ЄКТОВІ ТРЕНУВАННЯ

СПЕЦІАЛЬНІ ОБ'ЄКТОВІ ТРЕНУВАННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ СЛУЖБ ТА ФОРМУВАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ – форма практичної підготовки працівників, які входять до складу спеціалізованих служб і формувань ЦЗ суб'єкта господарювання.
МЕТА – відпрацювання практичних навичок з виконання спеціальних робіт у зонах НС, осередках ураження та пожеж, формування здатності до колективних дій, перевірка готовності служб і формувань ЦЗ до дій за призначенням.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ

ПЕРІОДИЧНІСТЬ — не менше одного разу на рік.
ТРИВАЛІСТЬ — до 8 годин.
КЕРІВНИК — керівник відповідної спеціалізованої служби або формування ЦЗ СГ (для спільних СОТ — посадова особа з питань ЦЗ СГ).
УЧАСНИКИ — пособовий склад спеціалізовних служб та формувань ЦЗ СГ, чергова (диспетчерська) служба, об'єктова ДПД (ДПК).

ПІДГОТОВКА

Визначення теми, цілей, дати та місця проведення
↓
Розроблення, погодження та затвердження плану-календаря і завдань
↓
Організація підготовки керівника СОТ посадовою особою з питань ЦЗ СГ
↓
Підготовка сили, техніки майна та місць проведення
↓
Проведення
↓
Розбір, аналіз дій та внесення записів до журналів обліку

Підготовка здійснюється відповідно до річного графіка СГ, узгодженого з ДСНС та МОВВ/ОМС

НАРОЩУВАННЯ ОБСТАНОВКИ ТА РЕЗУЛЬТАТ

ЛАНЦЮЖОК ДІЙ: Сигнал про аварію/пожежу → збір та приведення у готовність → отримання завдання → висування на ділянку → практичне виконання робіт → розбір дій.
ОСОБЛИВОСТІ: Відпрацьовуються реальні прийоми і способи дій за призначенням, нормативи із застосування засобів ЦЗ, практичне використання аварійно-рятувального та спеціального устаткування.
ОЦІНЮЄТЬСЯ: якість і строки виконання робіт, колективна злагодженість, дотримання заходів безпеки, індивідуальна підготовка працівників.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОВЕДЕННЯ

ГОТОВНІСТЬ ТА ОСНАЩЕННЯ: перевірка часових нормативів збору за тривогою, 100% наявність і справність ЗІЗ, приладів розвідки, зв'язку та спецінструменту.
ВИКОНАННЯ НОРМАТИВІВ: дотримання нормативних строків виконання спецробіт (розгортання сил, дегазація/дезактивація, домедична допомога, евакуація).
АНАЛІЗ ТА ФІКСАЦІЯ: детальний аналіз дій керівником СОТ із конкретними фактами та цифровими показниками; внесення оцінок до журналів обліку підготовки.
РЕАГУВАННЯ НА НЕДОЛІКИ: позачергова перевірка знань для осіб із незадовільними оцінками; коригування положень про служби та планів приведення формувань у готовність.

Основним критерієм успішності СОТ є реальне виконання практичних нормативів та безпека особового складу. Усі виявлені під час тренування недоліки у техніці чи оснащенні є підставою для внесення змін до журналів обліку, табелів оснащення та Планів приведення формувань у готовність.

КЛАСИФІКАЦІЯ

ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ:
- **планові** (щорічні, за планами підготовки СГ);
- **показові** (демонстрація способів виконання робіт та нормативи);
- **експериментальні** (випробування нових технологій й оснащення).

ЗА СКЛАДОМ УЧАСНИКІВ:
- **роздільні** (з однією службою чи формуванням ЦЗ);
- **спільні** (для служб і формувань однієї функціональної спрямованості).

АПАРАТ КЕРІВНИЦТВА

КЕРІВНИК СОТ: керівник спеціалізованої служби або формування ЦЗ; розробляє плануючі документи, організовує практичну підготовку особового складу та керує відпрацюванням навчальних питань.
ПОСАДОВА ОСОБА З ПИТАНЬ ЦЗ СГ: організовує підготовку керівника СОТ, погоджує план-календар, проводить огляд служб/формувань щодо їх готовності до СОТ, а за рішенням керівника СГ очолює спільні СОТ.

ДОКУМЕНТИ

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА ПЛАНУВАЛЬНІ: план-календар з підготовки та проведення, розроблений керівником тренування та затверджений заступником керівника СГ.
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ: схема практичного виконання робіт, завдання з виконання практичних робіт для працівників служби/формування, нормативи із застосування засобів ЦЗ.
ОБЛІКОВІ ТА ЗВІТНІ: журнали обліку підготовки спеціалізованих служб та формувань ЦЗ, доповідь заступнику керівника СГ про результати тренування.

ПЛАН ПРОВЕДЕННЯ

Основний робочий документ, розробляється керівником СОТ, погоджується ПО з питань ЦЗ та затверджується заступником керівника СГ
Визначає:
тему, навчальну мету, дату, місце проведення, склад учасників, МТЗ, технічну документацію, перебіг підготовки й проведення.
До плану додаються:
схема практичного виконання робіт → завдання з виконання практичних робіт для особового складу служби чи формування.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДПРАЦЮВАННЯ

ПРАКТИЧНІ ЗАХОДИ СИЛ: відпрацювання спеціальних робіт особовим складом формування (гасіння локального осередку пожежі, герметизація витоку речовин, розбирання завалів, надання домедичної допомоги).
ЕВАКУАЦІЯ В МЕЖАХ ЗАВДАННЯ: здійснення виводу (евакуації) потерпілих безпосередньо з небезпечної зони/осередку ураження силами формування (без загальної евакуації всього підприємства).
ВЗАЄМОДІЯ ТА ЗВ'ЯЗОК: відпрацювання передачі сигналів і розпоряджень від чергового (диспетчера) СГ до керівника формування та довід про виконання робіт.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI

2. Порядок підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. № 443;

3. Методичні рекомендації щодо підготовки та проведення командно-штабних навчань органів управління цивільного захисту, затверджені наказом Державної служби України з надзвичайних ситуацій від 29.01.2013 № 44;

4. Методичні рекомендації щодо підготовки та проведення штабних тренувань з органами управління цивільного захисту, затверджені наказом Державної служби України з надзвичайних ситуацій від 29.09.2022 № 552;

5. Порядок організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту затверджений наказом Міністерства внутрішніх справ України від 28 листопада 2019 року № 991.

І.В. Сенчишена, С.А. Шмига, І.П. Левчук, О.К. Беспалько, Р.Р. Пушик, Павлова О.С., І.М. Голубець, Ю.Г. Сукач, В.В. Павлюк, А.В. Павук, Н.В. Королюк, О.В. Ткач, М.П. Федоренко, Ю.О. Попов

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЗАХОДІВ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ТА СИЛ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

ЗБІРНИК ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ

(для керівників місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування і їх заступників, керівників структурних підрозділів (посадових осіб) з питань цивільного захисту таких органів)